

Internrevisjonens årsrapport 2018

I henhold til: Instruks: Økonomi- og virksomhetsstyring i Mattilsynet, Rundskriv R-117: Internrevisjon i statlige virksomheter og Mattilsynets interne styrende dokumenter

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

INTERNREVISJONEN I MATTILSYNET

Internrevisjonen er administrerende direktørs verktøy for kontinuerlig forbedring. Internrevisjonen skal gjennom uavhengig, systematisk undersøkelse i egen etat skape grunnlag for forbedring og undersøke om interne og eksterne krav etterleves.

1 Forutsetninger

Oppgavene innenfor Mattilsynets Internrevisjon dekkes av en dedikert medarbeider, ett årsverk som internrevisor. Innenfor dette årsverket ble det også i 2018 løst enkelte oppgaver utenfor internrevisjonsoppdraget.

Internrevisjonens aktiviteter ledes av internrevisor som rapporterer direkte til administrerende direktør. Internrevisoren er administrativt organisert i stab virksomhetsstyring.

Den enkelte revisjonen gjennomføres av en revisjonsgruppe, bestående av internrevisor og to fagrevisorer (teknisk ekspert). Fagrevisorer foreslås av internrevisor og utpekes av administrerende direktør. Fagrevisorene rekrutteres som regel fra enhetene innenfor Mattilsynets organisasjon.

Styrende dokument for Internrevisjonen, instruks, beskriver at Internrevisjonen kan benytte seg av ulike metoder som interne revisjoner, andre kontrollaktiviteter, evalueringer m.m. Administrerende direktør har besluttet at Internrevisjonen skal gjennomføre to revisjoner årlig. Internrevisor tillegges andre oppdrag etter behov.

Gjennom den interne budsjettfordelingen er det avsatt øremerkede midler til gjennomføring av Internrevisjonen.

2 Internrevisjonsprogram 2018-2020

Administrerende direktør besluttet hhv 23.02.2018 og 11.06.2018 revidert treårig program for Internrevisjon 2018-2020:

treårig plan for Internrevisjon 2018 - 2020			
År	Fagområde	Funksjon	Tema
2018	Annen mat	erstattes av et kartleggingsoppdrag på området	
2018	Akvatiske dyr	tilsyn	sikkerhet
2019	Andre områder		
2019	Planter		
2020	Dyrevelferd		
2020	Animalsk mat		

Kartleggingen og revisjonen ble gjennomført som planlagt.

3 Status interne revisjoner i henhold til program per 31.12.2018

3.1 Internrevisjon 2016 drikkevannsområdet

To tiltak ble lukket i 2018. Det gjenstående tiltaket ble slått sammen med likt tiltak under oppfølging av internrevisjon på sjømatområdet, se nedenfor. Verifisering av effekt for det sentrale tiltaket, ny retningslinje for tilsyn med vannverk, vil bli gjennomført på senere tidspunkt, når tiltaket har virket tilstrekkelig lenge.

Revisjonen er nå avsluttet.

3.2 Internrevisjon 2016 dyrehelseområdet, beredskap

Oppfølging av tiltakene er varierende, mens ett er i rute og ett er avsluttet ligger de siste etter opprinnelig framdriftsplan. Verifisering av effekt av gjennomførte tiltak utestår.

Revisjonen er ikke lukket.

3.3 Internrevisjon 2017 sjømatområdet

Oppdatert tiltaksplan for oppfølging av funn er godkjent, opprinnelige frister ble utsatt, framdrift av gjennomføringen er varierende.

Revisjonen er ikke lukket.

3.4 Internrevisjon 2017, området detaljist, servering, transport og lager

Tiltaksplan (datakvalitet) ble ferdigstilt og godkjent mai 2018, direktørmøtet har deretter bedt om revidert tiltaksplan. Ny revidert plan foreligger ikke, tiltak er ikke under arbeid.

Funn «samhandling IRF – HR/sek» er fulgt opp iht tiltaksplan. Verifisering av effekt forventes i 2019.

Revisjonen er ikke lukket.

3.5 Kartlegging Internkontroll i Mattilsynet

Internrevisjonen har gjentatte ganger pekt på mangler knyttet til systematisk og dokumentert internkontroll. Administrerende direktør besluttet å erstatte en av årets internrevisjoner med kartleggingsoppdrag «Internkontroll i Mattilsynet». Kartleggingen ble gjennomført av internrevisor i samarbeid med kvalitetsleder. Alle enhetene i Mattilsynet, regionene og HK-avdelingene ble involvert. Resultatene fra kartleggingen beskrives i en [oppsummeringsrapport](#), her hovedfunnene:

Kartleggingen ble av både regionene og HK-enhetene ønsket velkommen og mottatt med stor interesse og vilje til læring og forbedring.

Alle enhetene har et forhold til og føler ansvar for internkontroll. Forståelsen for hva som ligger i begrepet og hva ansvar for internkontrollen innebærer er imidlertid ikke helt tydelig og ulik i enhetene.

Det utføres en god del aktiviteter som hører inn under «internkontrollparaplyen». Utvalg av aktivitetene er imidlertid ikke et resultat av helhetlige risikovurderinger i prosesser eller virksomheten.

Den etablerte internkontrollen er i de fleste tilfellene knyttet til oppfølging av BDS-mål, som er uttrykt i produksjons- og budsjett-tall. Vi tar ut tall-rapporter på et aggregert nivå, men har etablert få kontroller av kvaliteten på den primære oppgaveløsningen.

Internkontrollsystemet basert på tre forsvarslinjer er lite kjent. Avgrensning mellom første og andre linje, linjenes rolle og ansvar er uklar.

Mattilsynet utnytter i liten grad mulighetene og gevinsten i form av læring og forbedring som ligger i et godt fungerende internkontrollsystem. Resultatene registreres og aggregeres i liten grad som et datagrunnlag for analyse. Internkontrollen er ikke tatt i bruk som et verktøy i effektiv risikostyring.

Konklusjon: Det er høy bevissthet om krav til internkontroll og det gjennomføres kontroller i enhetene på ulike nivåer. Det mangler imidlertid en helhetlig, systematisk og dokumentert tilnærming:

- Mattilsynet utnytter ikke potensialet som ligger i internkontroll som et verktøy og en integrert del av virksomhetsstyringen.
- Det er ikke gjennomført systematiske og dokumenterte vurderinger som fører til enhetlig og helhetlig internkontroll.

- Resultatene fra internkontrollen er lite dokumentert og brukes i liten grad i lærings- og forbedringsprosesser.

En tiltaksplan for oppfølging av kartleggingen er utarbeidet og godkjent, tiltakene skal nå konkretiseres og gjennomføres.

3.6 Internrevisjon 2018, området akvatiske dyr

Administrerende direktør besluttet juni 2018 å gjennomføre en internrevisjon på området akvatiske dyr med tema sikkerhet, nærmere bestemt fysisk sikkerhet ved utøvende tilsyn og håndtering av informasjon i forbindelse med tilsyn. Revisjonen ble gjennomført i henhold til godkjent plan.

De ansatte er Mattilsynets viktigste ressurs. Arbeid i akvakulturnæringen, også som tilsynsmedarbeider, vurderes av Arbeidstilsynet og SINTEF som risikofull aktivitet. Det var derfor naturlig at HMS-arbeidet knyttet til utøvende tilsyn på område «akvatiske dyr» var hovedfokus i denne revisjonen.

Som et tillegg valgte revisjonsgruppen ett avgrenset aspekt innenfor informasjonssikkerhet: håndtering av taushetspliktige og børssensitive opplysninger i dokumenter som f.eks. tilsynsrapporter. Mattilsynet skal være åpen og gi borgerne og offentligheten innsyn samtidig som vi sikrer at taushetspliktige opplysninger kun deles med de som skal ha tilgang til slik informasjon.

Med bakgrunn i undersøkelsene revisjonsgruppen har gjort, kan vi konkludere med at

- informasjonssikkerhet knyttet til taushetspliktige og børssensitive opplysninger blir ivaretatt
- HMS-arbeidet i Mattilsynet har et vesentlig forbedringspotensial. Identifiserte avvik knytter seg til implementering og gjennomføring av allerede eksisterende HMS-system samt oppfølging av arbeidet.

Revisjonsgruppen vurderer at mål for

- informasjonssikkerhet (taushetspliktige, børssensitive opplysninger i forbindelse med tilsyn) er oppnådd i tilstrekkelig grad
- HMS-arbeidet ikke er oppnådd i så stor grad som ønsket.

Rapporten ble overlevert til administrerende direktør januar 2019. Når rapporten er behandlet i lederforum vil rapporten publiseres på [Mattilsynets nettsider for Internrevisjon](#). De for funnene ansvarlige enheter skal deretter utarbeide tiltaksplaner og, etter administrerende direktørs godkjenning, gjennomføre tiltakene.

4 Eksterne evalueringer

Kontrollforordningen krever at Mattilsynet gjennomfører interne revisjoner og at systemet skal minst hvert femte år underkastes en uavhengig granskning. EØS-avtalen hjemler ESA-inspeksjoner.

4.1 Uavhengig granskning av Mattilsynets internrevisjonssystem

Februar 2017 gjennomførte internrevisorene fra Finland og Sverige den uavhengige granskningen av Mattilsynets system for internrevisjon. Vi har vurdert anbefalingene og gjennomført tiltak som hensiktsmessig. Arbeid /tiltak knyttet til videreutvikling av Mattilsynets risikovurderinger på virksomhetsnivå er påbegynt.

4.2 ESA-inspeksjon av Mattilsynets internrevisjonssystem

ESA vurderte 2.-6.10.2017 Mattilsynets internrevisjonssystem. Funnene er fulgt opp, informasjon og dokumentasjon er oversendt ESA. Inspeksjonen er lukket i Mattilsynets systemer. Det utestår bekreftelse fra ESA.

5 Andre aktiviteter

5.1 Nordisk samarbeid på internrevisjonsområdet

Den nordiske nettverksgruppen jobber langs to akser:

5.1.1 Gjensidig uavhengig granskning

Kontrollforordningens krav om uavhengig granskning av det nasjonale systemet for internrevisjon blir gjennomført som en pilotordning mellom de nordiske land over flere år. Pilotprosjektet ble fullført desember 2018, de fem nordiske landene har i løpet av 2016-2018 blitt gransket og alle land har stilt med revisor i to granskninger. Ordningen skal evalueres, evalueringsrapport forventes levert til relevant nordisk arbeidsgruppe 2019. Med bakgrunn i rapporten skal videreføring, endring eller avvikling av ordningen besluttes.

5.1.2 Erfaringsutveksling og kompetansebygging

I tillegg til planleggingsmøter, som gjennomføres i tilknytning til EU-nettverksmøtene i Dublin, ble det også i 2018 gjennomført en workshop i København. De nordiske revisorene drøftet i fellesskap ulike modeller for og tilnærming til den praktiske gjennomføring av interne revisjoner.

5.2 EU-nettverk for internrevisjon

EU-nettverksgruppe bestående av EU- og EFTA-landenes internrevisorer møtes to ganger årlig, under ledelse av Sante F, for erfaringsutveksling om videreutvikling og implementering av de nasjonale internrevisjonssystemer. Mattilsynets internrevisor har i 2018 deltatt på to nettverksmøter. I tillegg til innlegg der de ulike landene presenterer sine systemer har møtene i 2018 vært preget av innføring ny kontrollforordning (EU 2017/625) og konsekvensene for de nasjonale internrevisjonssystemene. Norge deltar i en arbeidsgruppe som utvikler ny veileder, Guideline Nasjonal Audit Systems.

5.3 Intern samling

Desember 2018 gjennomført vi en samling tiltenkt medarbeidere som benytter intern revisjon som metode i forbindelse med andrelinjekontroll og overtilsyn. Internrevisjonsprosessen ble gjennomgått fase for fase, vi utvekslet erfaringer, gode eksempler og utfordringer. Samlingen ble godt mottatt av deltakerne. I flere av enhetene (regionene og avdelingene ved HK) er oppgaven, å gjennomføre interne revisjoner som et ledd i internkontrollen, ikke tilstrekkelig etablert. Flere av deltakerne er ikke fast allokert til denne oppgaven. Det vil være nødvendig å gjenta samlingen når internkontrollen er bedre implementert. Planen videre framover er å bruke hverandre som et kunnskapsnettverk.

6 Styrende dokumenter

Det kun gjort mindre endringer i styrende dokumenter som ikke utløser ny-godkjenning av disse i kvalitetssystemet. En intern evaluering, se omtale under pkt.9, peker på flere forbedringspunkter i revisjonsprosessen. Endringer kan være av mer omfattende karakter og vil medføre behov for nye versjoner av dokumentene. Arbeidet forventes gjennomført i 2019.

7 Ressursbruk

- Internrevisjonen disponerer et fast årlig budsjett. Forbruket i 2018 er bokført med 156.000,- nok, dette er et betydelig mindre forbruk enn året før. Redusert forbruk skyldes endring i revisjonsprogrammet, gjennomføring av én, istedenfor to revisjoner. Kartleggingen, som erstattet en av de to årlige revisjonene, genererte færre kostnader til reise og opphold. Kostnadene knytter seg i all hovedsak til reise og opphold under revisjonene og i forbindelse med nettverksgruppemøter, både nordisk og EU-relatert.
- Internrevisor registrerte 39 ukeverk under tiltaket «revisjon av Mattilsynet». I tillegg til interne revisjoner er tiden brukt til
  - koordinering og bidrag til Riksrevisjonens revisjoner
  - koordinering og bidrag til ESA-inspeksjoner
  - nettverksmøter.

Tidsbruk under tiltak «revisjon av Mattilsynet» har økt med i overkant 3 ukeverk. Dette skyldes mer behov for koordinering og konkrete bidrag til Riksrevisjonens revisjoner.

- Fagrevisorene har registrert tidsforbruk på hhv 5,1 ukeverk og 5,4 ukeverk hver. Dette er i samme størrelsesorden som registrert for fagrevisorer i tidligere år. Generelt knytter seg variasjon i tidsbruk per revisjon til revisjonsenhetenes og de besøkte tilsynsobjektene geografiske plassering og dermed forbundet reisetid.

8 Status oppfølging av Internrevisjonens samlede funn per 28.02.2019

Oppfølging av funn etter Internrevisjon									
				STATUS					
item D	år	funn beskrivelse/ overskrift	ansvarlig enhet	ikke påbegynt	forslag tiltaksplan	godkjent tiltaksplan	alle tiltak lukket	sak lukket	effekt verifisert
1990	16	IR beredskap, internkontroll	grønn, dyrehelse				frist: 01.12.2017 ny frist 01.04.2019		01.01.2019 (?)
2024	16	IR beredskap, pakkelister	grønn, dyrehelse				frist: 01.12.2017 ny frist ?		01.01.2019 (?)
2025	16	IR beredskap, planverk	grønn, dyrehelse				01.07.2018 ny frist tiltak 2: 15.07.2019		
2296	17	IR sjømat, tilsyn med virksomhetenes IK-systemer	blå, sjømat		frist: 20.06.2018	tiltaksplan godkj. 05.02.2019	frist: april 2019 sep. 2019 april 2019		
2297	17	IR sjømat, enhetlighet	grønn, tilsynsutv.		frist: 30.04.2018	tiltakspl godkj. 10.04.18	nye frister: 30.04.2019 01.03.2019 01.08.2019 30.06.2019		
2298	17	IR sjømat, styringssystemer	stab vs		frist: 28.02.2015	tiltakspl godkj. 07.08.18	ny frist: 31.03.2019		
2405	17	IR lager, datakvalitet			frist: 31.05.2018	plan (22.05.) avgodkjent, ventes ny plan for	ny frist: 31.12.2019		
2590	18	IR kartlegging "IK i MT"	stab vs			planen godkjent 07.11.2018	ikke konkretisert tiltak ikke satt		
2771	18	IR akvatiske dyr, HMS	gul, HR komp		frist: 01.05.2019?				
					ok		i faresone		kritisk

Generell kommentar til oppfølging:

- prosess for oppfølging av funn er ikke tilstrekkelig implementert
- det er behov for økt fokus på krav om utarbeidelse av forslag til tiltaksplan
- behandlingstiden av oppfølgingspunkter er lang, bl.a. før tiltaksplan foreligger
- frister for gjennomføring av tiltaket er ofte lang og har i tillegg blitt delvis betydelig forlenget.

De generelle kommentarene er i all hovedsak de samme som i 2017. Problemstillingen rundt oppfølging av internrevisjoner er blitt diskutert i direktørmøtet og tiltak ble besluttet. Prosess og forventning til oppfølging skal avklares mellom ansvarlig enhet og administrerende direktør etter at rapport er lagt fram og oppfølging starter. Tiltaket settes i verk ifm funn etter internrevisjon på området «akvatiske dyr». Effekt forventes å bli synlig allerede i 2019.

Internrevisor vil ut fra erfaringen fra internrevisjonene 2015 til 2018 peke på utfordringer som så langt synes å gå igjen:

1. forståelse og etterlevelse av kvalitetspolicy og internkontroll
2. manglende prioritering av oppfølging av funn.

9 Intern evaluering av internrevisjonsprosessen

I henhold til Rundskriv R-117 om internrevisjon i statlige virksomheter og Mattilsynets interne retningslinje *Internrevisjon- oppfølging og rapportering*, skal Internrevisjonen i Mattilsynet evalueres. En gruppe bestående av tre personer, to fra HK og en fra regionene, gjennomførte denne interne evalueringen i 2018. Rapporten ble i desember 2018 levert til administrerende direktør. Rapporten er ikke ferdig behandlet i ledelsen. Evalueringen peker på flere forbedringspunkter knyttet til internrevisjonens organisatoriske plassering/ uavhengighet, kompetanse, samt identifikasjon av funn og gjennomgang av revisjonsresultatene.

10 Oppsummering og hovedkonklusjon

Internrevisjonen gjennomføres iht plan og fungerer etter hensikten. Revisjonsresultatene peker på forbedringspunkter og svakheter i Mattilsynets systemer som gir grunnlag for læring og forbedring.

Internrevisjonen identifiserer forbedringspotensial i Mattilsynets systemer. Oppfølging av funnene knyttet til systemer er (ofte) omfattende og ressurskrevende. Vi må fortsatt ha fokus på oppfølgingsarbeidet, legge opp til tiltak som er tilpasset vår kapasitet for gjennomføring slik at vi kan sikre god framdrift og effekt.